

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

התובעת: ס. ק. מ.
על-ידי באי כוחה, עורכת דין ליאן קהת; עורך דין נחום גילור

נגד

הנתבע: ג. ד. מ.
על-ידי בא כוחו, עורך דין זיוון אלימי

פסק דין

ההליך

1. ביום 06.09.2017 הניחה לפניי התובעת, תובענה העותרת לביטול הסכם גירושין, אשר נחתם בינה לבין בעלה (הנתבע) ביום 17.02.2017 ואשר אושר וקיבל תוקף של פסק דין ביום 26.02.2017 (להלן: "ההסכם", "פסק הדין").

טענות התובעת בתמצית (שהרי הגישה היא 29 עמודי סיכומים)

- ראשית ומסעיף 7 לכתב תביעתה, טענה התובעת כי מדובר במעשה סחיטה, שכן ההסכם הינו פרי איומו של הנתבע, לפרסם ברבים תיעוד בדבר כניסתו לחדר מלון שעה ששהתה בו התובעת עם אדם זר.
- ילדי הצדדים אמנם בגירים, אך התובעת חששה מתגובתם לגילוי מעשה "בגידתה" בנתבע.
- התובעת מתקשה בשפה העברית.
- אף הנתבע בגד בתובעת.
- הנתבע עתיר נכסים, ההסכם בלתי הוגן, קיצוני, מקפח בעליל ומדיר את התובעת מחלקה ברכוש המשותף – ומדובר במיליונים אשר אבדו לתובעת.
- צבירת ממון הנתבע נעשתה אגב הנישואין.
- האירוע במלון עת "נתפסה" התובעת על-ידי הנתבע יצר אצלה מצוקה נפשית קשה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

9. המצג שהציג הנתבע, לפיו בידיו קלטות, יצר איום שגרם לחתימת התובעת על ההסכם, שאם לא כן (כך איים הנתבע), יפיץ הנתבע את המידע, ומבחינתה הסובייקטיבית של התובעת מדובר היה באיום קשה.
10. ההסכם נחתם שעה שהתובעת היתה במצב נפשי קשה ("לחוצה", "על סף בכי", "אבודה" – סעיף 36 לסיכומי התובעת).
11. ייצוגה של התובעת לעת עריכת ההסכם ואישורו, היה ייצוג משפטי כושל ובפגישת המשא ומתן הראשונה לא היתה התובעת מיוצגת כלל.
12. האווירה בבית עד החתימה היתה קשה.
13. תנאי ההסכם הוכתבו על-ידי הנתבע והחלפת טיוטות לא מעידה על משא ומתן אמיתי, שכן אין ביניהן כמעט הבדל.
14. ההסכם נחתם תוך 48 שעות מרגע האירוע בבית המלון ולתובעת לא ניתנה האפשרות לשקול, באמת, בדעתה.
15. ההסכם הוא הסכם נקמני ואובססיבי, שהנתבע ידע עוד מתחילת שנת 2017 על הבגידה והתכוון לקראת ההסכם, בו רצה, ובמתכוון הודה הוא כי הכין לתובעת, כלשונה, "חוזת" רקוב".
16. לתובעת לא נותר עתיד כלכלי, שכן כל כולה היתה תלויה כלכלית בנתבע.
17. אגב הליך אישור ההסכם התקשתה התובעת להבין, אף שבית המשפט הבהיר לה במפורש, כי מעשה בגידה אינו פוגע בזכויותיה הרכושיות.
18. באת כוח התובעת אמנם תרגמה עבור התובעת אגב דיון האישור, אך ספק האם התובעת יכולה היתה לקלוט מידע, לאור מצבה.
19. פרוטוקול הדיון לא תורגם לתובעת לשפה ה... ובמועד אישור ההסכם לא אחזה התובעת בתרגום, אלא מאוחר יותר.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

20. הנתבע משקר, שיקר והתנהגותו אובססיבית, מניפולטיבית ונקמנית. הנתבע הוא גם בוגדני ואף "שתל" ברכבה של התובעת מכשיר מעקב, פעולות אשר איפשרו לו לאתר את התובעת בזרועות אותו זר.

21. הנתבע איים על עד או עדים, למשל כי יחשוף עבר פלילי עתיק יומין של עד, אשר חשש ולא התייצב לדיון.

22. לבית המשפט סמכות לבטל ההסכם וזאת יש לעשות בשל עילת העושק, טעות והטעיה, ייצוג לקוי של התובעת ומצג שווא אשר עשתה באת הכוח, באשר לזכויותיה של התובעת.

23. יש ליתן משקל לכך שהנתבע לא בחר להעיד את באת הכוח.

24. המשא ומתן לא התנהל בתום לב ולא נמסר לתובעת כל המידע הרלוונטי.

25. יש להתערב, מטעמי צדק ותקנת הציבור.

טענות הנתבע "רק" בתמצית (37 עמודי סיכומים)

26. ההסכם אינו בלתי הוגן וכל שיש בו ופוגע כביכול בתובעת הוא ויתור על חלקה בבית המגורים, לטובת ילדיה; אין מדובר בהסכם חריג או מיוחד.

27. התובעת אישרה שלמות רצונה בהסכם, הן אגב הליך האישור, הן בבית הדין והיתה אף להוטה להשלים הליכי ההסכם, על-מנת לחיות עם מאהבה, שלאחר זמן מה נטשה הוא אותה.

28. רק חודשים מאוחר יותר ומשזכתה בגירושין, נזכרה התובעת לבקש ביטול ההסכם.

29. עוד ביום 26.06.1989 חתמו הצדדים, ב....., על הסכם ממון אשר קבע הפרדה רכושית, מה גם שעסקו של הנתבע נפתח שנתיים טרם הנישואין.

30. התובעת בחרה שלא לרכוש השכלה או לעבוד, אף לא לסייע לנתבע.

31. בית המרקחת אשר נמכר ונזכר בטענות התובעת, נמכר עוד בשנת 2011.

32. התובעת לא ראתה בנתבע אלא מממן.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

33. בעקבות ההסכם לא נותרה התובעת חסרת כל, שכן קיבלה מחצית משלוש דירות ב...
ובנוסף סך 1,000,000 ₪.
34. איש לא כפה על התובעת להסכים לחתום על ההסכם.
35. כבר במלון אמרה התובעת לנתבע כי תשמח להתגרש.
36. הנתבע מעולם לא אמר לתובעת כי צילם את המפגש המיני, להבדיל מצילומו בטלפון את העימות עם התובעת ומאהבה, וממילא הרי התובעת ראתה במו עיניה כי אף חוקר פרטי לא צילם מאומה.
37. חשש של בן זוג אשר נתפס במעשה בגידה, בדבר הפצת המידע, נכון לכל מקרה שכזה ותמיד קיים חשש להבכתו של הבוגד.
38. הנתבע לא תכנן דבר והחל מחפש עורך דין רק לאחר אירוע המלון, אף שאכן, פעילות המעקב החלה ביום 01.02.2017, ימים טרם אירוע המלון.
39. גם התובעת רצתה להחיש את הליך הגירושין.
40. הנתבע לא איים על התובעת.
41. כל שדרש הנתבע הוא שהדירה בה מתגוררת אחותו, בעיר, תיוותר כפי שהיא, על דרך רכישת חלק התובעת בה תמורת מחצית מסך 1,200,000 ₪.
העניין השני נגע לוותר על חלק התובעת בבית המגורים, לטובת ילדי הצדדים.
42. חישובי התובעת לעניין שווי הנכסים אינו נכון.
43. אין המדובר בקיפוח ולא בעושה, והרישום על שם ילדי הצדדים כבר נחתם לצורך רישום, גם על ידם, בבחינת מעשה כמעט ועשוי.
44. לא ייתכן כי בעל דין של הצד שכנגד ידרוש שבא כוח יריבו יעיד, ובכך יגרום להפסקת הייצוג.
45. התובעת היתה מיוצגת ובאת כוחה אף האיצה בבא כוח הנתבע, למחר עם ההסכם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

46. לתובעת הוסבר שוב ושוב כי בגידתה אינה פוגעת בזכויותיה הרכושיות.
47. גילו הצעיר של עורך הדין (באת כוחה הקודמת של התובעת) אין בו לפגוע בכשירותו.
48. כראיה לחוסר ה"לחץ" של התובעת, הרי אף הוצג צילום בו נראים בני הזוג סועדים במסעדה ומחייכים, לאחר גיבוש ההסכם (נ/12).
49. לרשות התובעת היו 10 ימים לשקול תנאי ההסכם, כאשר 6 ימים מתוכם הנתבע אף לא שהה בישראל והתובעת היא אשר פעלה במייל, לשם קידום אישור ההסכם, אף הודיעה לנתבע על המועד אשר נקבע לאישור ההסכם.
50. רק בניסיונה לשבש הגט, לקראת אפריל 2017, החלה התובעת לבקש מרשמים אשר יעידו כביכול על מצב נפשי לא יציב וזאת לאחר שמאהבה נטשה וכן לקראת הייצוג של באת כוחה הנוכחית.
51. התובעת קיבלה סכומים משמעותיים מכוח ההסכם ובכך שונה מצב הנתבע לרעה, אם לא יקוים ההסכם.
52. לא הוצגה כל ראיה רפואית, כי לעת חתימת ההסכם ואישורו, היתה התובעת במצב רגשי קשה.
53. התובעת דוברת עברית והבינה היטב את המתרחש אגב הליך אישור ההסכם.

דיון והכרעה

כללו של דין

54. שוב ושוב נזדמן לי לכתוב על הסוגיה (וראה, למשל, [תה"ס 13-07-963](#) וכן תמ"ש 1365-05-18), עד שנדמה לי כי תובענות לביטול הסכם הפכו שכיחות מידי בניגוד למדיניות השיפוטית הראויה, הקובעת כי יכול אדם להסתמך על הסכם ממון אשר אושר ולצפות כי זה לא יבוטל, אלא בנדיר שבנדיר (וראה: [בג"צ \(י-ם\) 6103/93 לוי נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים](#), מח(4) 591 {פמ"מ – 04.09.1994}).
55. הסכם ממון אינו עניין לשיטת "מצליח" וצריך זה המבקש לבטלו, לשקול שוב ושוב ושוב טרם יגיש עתירה שכזו.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

המבקש לבטל הסכם ששוויו מיליונים, צריך גם לצפות כי ההוצאות אשר ייפסקו, ישקפו שווי הסעד (וראה: [בג"צ 891/05](#) תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' הרשות המוסמכת למתן רשיונות יבוא – משרד התעשייה, המסחר {פמ"מ – 30.06.2005}).

56. וכך כתבתי, בין השאר אגב [תה"ס \(ת.א\) 963-07-13](#) ש. מ. נ' ו. מ. (פמ"מ – 16.12.2017), כי "בגידה" אינה מצדיקה עונש רכוש, כפי שהובהר לתובעת אגב אישור ההסכם (ראה: [בג"צ 8928/06](#) פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים בירושלים, סג(1) 271 {פמ"מ – 08/10/2008} ועוד בפסק דינו של חברי כבוד סגן הנשיא א. זגורי שניתן [בתמ"ש \(נצ'\)-4046-05-12](#) ל.מ. נ' א.מ. [פורסם בנבו] {פמ"מ – 2/1/2017}).

ביטול הסכם שקיבל תוקף של פסק-דין

57. ההלכה המשפטית גורסת, כי פסק-דין המאשר הסכם פשרה אליה הגיעו הצדדים שונה מבחינות רבות מפסק-דין "רגיל". פסק-דין שכזה מורכב משני חלקים: החלק ההסכמי – ההסכם והוראותיו שבין בעלי הדין, והחלק השיפוטי – החלטת בית המשפט אשר נתן להסכם תוקף של פסק-דין (ראה: [רע"א 3960/05](#) נשר נ' שיבלי {פמ"מ – 26/12/2005}).

58. הסכם ממון שאושר, בדומה להסכם שקיבל תוקף של פסק-דין, אף הוא מתאפיין בשני המאפיינים – הפן ההסכמי והפן השיפוטי. יחד עם זאת, יש לשים לב להבדל הקיים בין הסכם ממון שאושר לבין הסכם שקיבל תוקף של פסק-דין. הראשון איננו פסק-דין לגופו:

"אין הוא מכריע במחלוקת שבין הצדדים. אין בית המשפט בודק את תוכנו של הסכם הממון המובא בפניו לשם תוכנו ואין הוא אמור לאשר את תוכנו. כל שעושה בית המשפט הוא מתן אישור להסכם, לאחר שנוכח שבני הזוג עשו אותו בהסכמה חופשית ובהינם את משמעותו ואת תוצאותיו".

(ראה: [ע"א 189/95](#) בנק אוצר החייל נ' אהרונוב, נג(4) 199 {פמ"מ – 16/8/1999}).

59. להסכמי ממון ניתן בפסיקה מעמד מיוחד, וזאת מאחר ועל בית המשפט המאשר הסכמים אלה ונותן להם תוקף משפטי, לעמוד בשלושה תנאים מקדמיים:

א. האישור יבוצע בנוכחות בני הזוג, באולמו של בית המשפט, כדי שבית המשפט יברר עם הצדדים כי ערכו וחתמו על ההסכם בהסכמה חופשית. (ראה: [סעיף 2\(ב\) לחוק יחסי ממון](#) {תשל"ג – 1973} [ותקנה 258](#) לתקנות סדר הדין האזרחי [התשמ"ד – 1984](#)).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

ב. על בית המשפט במעמד האישור להשתכנע כי בני הזוג הבינו את משמעות ההסכם עליו חתמו, ואת תוצאות הוראותיו (ראה: סעיף 2(ב)).

עוד בטרם אישורו של ההסכם, על בית המשפט להסביר לבני הזוג את משמעות ההסכם, עליו חתמו (ראה: תקנה 258כו).

60. בכך כאמור קיים ייחוד בהליך אישורו של הסכם ממון, לעומת הסכמי פשרה בין צדדים בהליך אזרחי כלשהוא. הדגש הינו שבית המשפט ייווכח בכלים העומדים לרשותו, כי על הצדדים להסכם הממון לא נכפו תנאים, עליהם לא הסכים מי מהם, וכי אכן עמדו על משמעותו של ההסכם ותוצאותיו, טרם חתמו עליו. (ראה: [בג"צ 7947/06 קהלני נ' בית הדין הרבני הגדול](#) {פמ"מ – 24/12/2006}).

61. בטרם אדון במקרה שבפני, עלי לבחון תחילה האם אישור הסכם הממון בבית המשפט לענייני משפחה מונע מהצדדים מלטעון לפגם בכריתת ההסכם.

62. אכן, פסק-דין המעניק תוקף להסכמות אליהן הגיעו הצדדים, ממזג תכונות של הסכם ושל פסק-דין ולא במהרה ייעתר בית המשפט לביטולו (ראה: [ע"א 5914/03 שוחט נ' "כלל" חברה לביטוח](#) {פמ"מ – 1/5/2005}).

63. לעניין זה, נתן בית משפט לא אחת דעתו על הצורך לייחס משקל ניכר לסופיות ההסכם הפשרה נוכח ציפיותיהם הסבירות של בעלי הדין, ומשכך נקבע שיש להצביע על טעמים משכנעים וכבדי משקל במיוחד לשם הצדקת ביטול פסק-דין שכזה.

64. לאור ייחודו של הליך אישור הסכמי ממון נקבע בפסיקה, כי לעיתים נדירות וחריגות תתקבל טענה לפגם שנפל כביכול בכריתה (טעות, הטעייה) זאת שעה שאין טענה לפגם בהליך אישור ההסכם על-ידי בית המשפט. בהעדר טעם מיוחד, כבד משקל, לא תתקבלנה טענות צד הטוען כנגד תוקפו של הסכם ממון, אשר קיבל תוקף של פסק-דין:

"... יש ליחס משקל ניכר לערך בדבר סופיותן של פשרות ... יש להביא בחשבון את מרכזיותו של ערך זה מבחינת הצדדים לפשרה. ההגנה על ערך זה חיונית, כדי להגשים את הציפיות הסבירות של הצדדים להסכמי פשרה. תכונה מרכזית של הסכמי פשרה... היא הסופיות שלהם. בשל כך נקבע בהסכמי פשרה ... כי יש בהם הסדר סופי ומוחלט של הסכסוך בין הצדדים. קביעה כזו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

משקפת את ציפיותיהם של הצדדים להסכמי פשרה... יש בכך כדי להצביע על הצורך בקיומם של טעמים כבדי משקל אשר יצדיקו את המסקנה כי דין ההסכם להתבטל".

(ראה: ע"א 2495/95 בן לולו נ' אליאס, נא (1) 577 {פמ"מ – 21/5/1997}).

65. הרציונל הנלמד מפסק-הדין הוא כי בהעדר טעם מיוחד, לא תתקבלנה טענות כנגד פסק-הדין המאשר ונותן תוקף של פסק-דין בשל פגם בכריתתו, ועל הטוען לבטלות ההסכם, לעמוד בנטל ראיה גבוה במיוחד. אלא שמי שעומד באותו נטל ראיה, יכול אכן להביא לביטולו של פסק-הדין.

66. לעקרון זה משמעות רבה מקום בו עסקינן בהסכם בין בני זוג וזאת לאור סעיף 2(א) ו-(ב) לחוק יחסי ממון בין בני זוג (תשל"ג – 1973), שם נקבע כדלקמן:

”

א. **הסכם ממון טעון אישור בית משפט לענייני משפחה (להלן- בית משפט) או בית הדין הדתי שלו סמכות שיפוט בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג (להלן- בית הדין) וכן טעון שינוי של הסכם כזה אישור כאמור.**

ב. **האישור לא יינתן אלא לאחר שנוכח בית המשפט או בית הדין שבני הזוג עשו את ההסכם או את השינוי בהסכמה חופשית ובהיננם את משמעותו ואת תוצאותיו.**”

67. עוד, בע"א 4/80 מונק נ' מונק, לו(3) 421 (פמ"מ – 29/6/1982), התייחס בית המשפט לייחודיות הקיימת באישור הסכם ממון ובהליך האישור שנועד ליתן לו תוקף משפטי, כדלקמן:

”לפנינו חוק מיוחד, שיש בו משום תוספת על דיני החוזים הכלליים בנקודה הרלוואנטית לערעור זה. בגלל היחסים המיוחדים, העדינים והמורכבים, הקיימים בין בעל ואישה, קבע המחוקק, כי אין תוקף להסכם ממון ביניהם, אלא אם כן משתכנעת ערכאה שיפוטית, שההסכם נעשה מתוך רצון חופשי, ללא לחץ, וששני הצדדים הבינו בדיוק במה המדובר ומהן התוצאות האפשריות של חתימתם על אותו הסכם.”

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

68. לפיכך, הסכמי גירושין וממון, בשל מעמדם המיוחד מובאים לאישור בית המשפט, המוודא טרם מתן תוקף של פסק-דין להוראותיו, כי הצדדים חתמו על ההסכם בהסכמה חופשית ובהבינם את משמעותו ותוצאותיו ולא על נקלה יבוטל, כאשר ביטול הוראותיו יגרור את ביטול פסק- הדין.

69. כאן המקום להבהיר, כי טענותיה של התובעת אינן מופנות להליך האישור, ואין היא טוענת כי נפל פגם בהליך זה. לו הייתה לו טענה בגין האמור, הדרך הנכונה היתה להגיש ערעור לבית המשפט המחוזי על פסק-דיני שניתן להסכם הממון. טענותיו מתמצות ומופנות כפי שהובהר, לפגמים שנפלו ב"פן ההסכמי" של ההסכם, מכוחם של סעיפים 12, 15, 18 ו-39 לחוק החוזים (חלק כללי), ואשר מזכים אותו בביטול.

70. יחד עם זאת וכאמור, הסכמים אשר קיבלו תוקף של פסק-דין על-ידי בית המשפט אינם חסינים באופן מוחלט וגורף מפני ביטולם, שכן הם ניתנים לביטול אם יוכח כי נפל פגם בהליך אישורם בפני בית המשפט ו/או נפל פגם מהותי בכריתתם בהתאם לעילות המנויות בחוק החוזים כגון: טעות, הטעיה, עושק, כפייה, סיכול וכו'.

71. נקבע לא אחת, כי לעניין ביטול הסכם הממון עקב טעות, הטעיה, עושק וכו', דינו של הסכם ממון כדין חוזה רגיל. הנטל להוכיח את הקשר הסיבתי בין עצם הטעות לבין עשיית הסכם הממון, מוטל על הטוען את טענות אלו ועליו להוכיח שאכן במעמד אישור ההסכם, הוא נתן את הסכמתו, אך רק כתוצאה מניצול חולשה כלשהי שנעלמה זו מעיניו של בית המשפט או קיומם של פגמים אחרים שנעלמו בכריתתו. (ראה: [ע"א 1581/92 ולנטיין נ' ולנטיין](#), מט(3) 441 {פמ"מ – 13/4/1995}).

72. בנוסף לכך, יש ליתן את הדעת לכך שפסיקת בתי המשפט לענייני משפחה קבעה לא אחת שהסכם גירושין כולל "חטיבה" שלמה של התחייבויות, שבדרך כלל לאחר אישור ההסכם ובמיוחד לאחר הוצאתו לפועל, לא ניתן לבטל רק חלק ממנו, לכן ולרוב נדחו תביעות כאלו, תוך הדגשת העיקרון לפיו לא ניתן להפריד בין חלקי הסכם הממון והגירושין. (ראה: [ע"א 105/83 מנשה נ' מנשה](#), לח(4) 635 {פמ"מ – 31/1/1985}).

73. משכך, יש לבחון תחילה האם התובעת עמדה בנטל להוכיח כי נפלו פגמים במועד כריתת ההסכם הממון, ומכאן לקיומה של עילה חוזית לביטולו.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

74. במקרה שבפני מייחדת התובעת את טענתה לביטול ההסכם מטעמים הנוגעים לחוסר כשירותה הנפשית ומצוקתה בעת עריכתו. טוענת היא לעושה, טוענת כי טענתה והוטעתה וכי המידע שהיה ברשותה קודם לכריתת ההסכם שונה מהקיים בפועל ובעת מעמד אישור ההסכם היתה נתונה היא ללחץ נפשי.

75. לעניין זה יש להוסיף, כי לכאורה, כשם שמי שחפץ בגירושין, יהיה מוכן כביכול "לכל תנאי", העיקר להשיג ולהקדים גירושיו, כך, לכאורה מי שחפץ בשלום בית, יהיה נכון "לכל תנאי", העיקר שבן/בת הזוג לא יעזבו אותה/אותו. לעניין זה קבעה הפסיקה, כי כל חתימה על הסכם שכזה לעת גירושין צפויים, מלווה בלחץ נפשי.

76. ברור על כן, כי בנסיבות בהן נטען לביטול ההסכם, אך ורק מפאת תנאיו הבלתי סבירים, כביכול – לא יהיה די בטיעון זה ויש צורך בבחינת אותם רכיבים נוספים לבטלות ההסכם, בעילות השונות, כל אחת ורכיביה (וראה: **תמ"ש (קרינת) 2290/06 פלונית נ' אלמוני** {פמ"מ – 30/4/2008}, לעניין קיומו של מתח נפשי מובנה בכל הליך של משבר משפחתי).

77. בבג"צ 6810/97 **בן שושן נ' בן שושן**, נא(5) 375 (פמ"מ – 24/12/1997), בוטל פסק-הדין שנתן תוקף להסכם וזאת בשל העובדה שהמבקשת לא היתה מיוצגת:

"... לפיכך אני מבטל את החלטותיהם של בית-המשפט המחוזי ושל בית- המשפט לענייני משפחה ומורה להחזיר את הדיון לבית-המשפט לענייני משפחה על-מנת שיחזור וידון בפירוק השיתוף בדירת המגורים של בעלי-הדין, לאחר שהמבקשת תהיה מיוצגת על-ידי עורך-דין...."
על-מנת למנוע עיכוב נוסף בהליכים אני מורה שעל המבקשת לדאוג למינוי עורך-דין...."

אך אין בכך למנוע אישור הסכם בנסיבות שונות מכפי "הלכת בן שושן", שעה שצד להסכם אינו מיוצג.

78. יובהר, כי בתי המשפט מכירים בחשיבות הרבה שיש ליתן לייצוגו של בעל דין בהליכים משפטיים בכלל ובהליכים המתנהלים בפני בית המשפט לענייני משפחה בפרט, ואולם כאמור, אין בפסק-הדין שנסקר כדי להשליך על העניין שבפני, בבחינת אחד לאחד.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

79. עובדות פסק-הדין בפרשת **בן שושן** שונות מנסיבות המקרה שבכאן. בעניין זה, המבקשת אשר היתה בלתי מיוצגת, ביקשה לדחות הדיונים לצורך מינוי עורך דין ורק לאחר שכלל בקשותיה לעניין הדחיות לא הועילו, נאלצה לטעון לעצמה. לא כך הוא בעניין שבפני.
80. הכלל הוא כי בעל דין רשאי לבור לו בא כוח כטוב בעיניו – וכל מי אשר זכה לרישיון עריכת דין, כשיר הוא לייצוג (וראה: [ע"א 4223/12 המרכז למימוש זכויות רפואיות בע"מ נ' לשכת עורכי הדין](#) {פמ"מ – 25.06.2014}).
81. הכלל, ששלוחו של אדם כמותו (וראה: [חוק השליחות, תשכ"ה - 1965](#)). משמעו, כי חובת הזהירות לבחור בא כוח מוטלת על הלקוח, אשר יבחר ככל העולה על רוחו וכיסו.
82. טענות לביטול פסק דין (ואישור הסכם בכלל זאת) הנוגעת לרשלנות או אי כשירות של עורך דין – מקומן בתובענה כלפי עורך הדין ואין הן עילה לביטול פסק הדין (וראה: [ע"א \(נצ'\) 176/09 ליל נ' סמאח](#) {פמ"מ – 22.12.2009}).
83. ביני לביני אומר, כי לא הוכחה בפניי רשלנות כלשהי על ידי באת כוחה בשעתו של התובעת ולו מן הטעם כי טעות בכדאיות העסקה כשלעצמה אינה טעם לביטול ההסכם (וראה: [ע"א 9447/06 פוקס נ' אלבס](#) {פמ"מ – 25.03.2008}), קל וחומר שבחירת עורך דין אחר, הסובר כי לו הוא היה מייצג, אז היתה התוצאה שונה, לא תביא למסקנה בדבר "רשלנות" או "ייצוג כושל".
84. בית המשפט בעת אישור הסכם פועל על-פי הוראות הדין, הן אלו הקשורות לחוק והן [תקנה 258 לתקנות סדר הדין האזרחי](#). בית המשפט הקריא לצדדים את ההסכם, הבהיר את משמעותו ואף נכח כי חתמו הצדדים מרצונם החופשי תוך שהבינו את משמעותו ותוצאותיו.
- אין זה מתפקידו של בית המשפט לבחון במהלך מעמד זה האם על מי מהצדדים מופעל לחץ רגשי לחתום שלא מרצונו על ההסכם. (ראה: [ר"ע 359/85 קוד נ' קוד](#), לט(3) 421 {פמ"מ – 6/8/1985}).
- ודוק, במתחם הדין העדין שבין "פיצוץ ההסכם" על דרך התהייה על כדאיותו לכל צד, לבין הרצון ליתן תוקף להסכמות הצדדים, אין בית המשפט מופקד, אלא על בדיקת היעדר כפייה והבנת תוכן ומשמעות ההסכם (וראה לעניין זה גם פסק דינו של כבוד סגן הנשיא, השופט י. שנלר [ע"מ \(ת"א\) 1242/04 פלוני נ' פלונית](#) {פמ"מ – 23.05.2005}).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

85. למעשה טוענת התובעת לביטולו של ההסכם בשל שלוש עילות מרכזיות:

- א. "עושק" – לפי [סעיף 18 לחוק החוזים \(חלק כללי\) תשל"ג – 1973](#) (להלן: "[חוק החוזים](#)").
- ב. "הטעייה" – לפי [סעיף 15 לחוק החוזים \(חלק כללי\)](#).
- ג. "העדר תום-לב" מצד הנתבע, הן לפני כריתת ההסכם והן לאחריו - לפי [סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים \(חלק כללי\)](#).

86. להלן אבחן, אפוא, האם עומדת לה לתובעת עילה לביטול ההסכם מטעמים של "עושק", "הטעייה", העדר תום – לב או כל עילת ביטול אחרת שהורתה במצוקתה הנטענת של התובעת בעת כריתת ההסכם.

טענת העושק

87. [סעיף 18 לחוק החוזים \(חלק כללי\)](#) קובע:

"מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר נסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה".

88. בבסיסה של עילת העושק קיימים שלושה יסודות מצטברים, שבהתקיימם יחדיו, רשאי צד לחוזה לבטלו, ואלו הם:

- א. מצבו הירוד של הנעשק, דהיינו, מצוקתו, חולשה שכלית או גופנית או חוסר ניסיונו במועד כריתת החוזה.
 - ב. התנהגות העושק - ניצול מצבו של הנעשק על ידי העושק על מנת לגרום לו להתקשר בחוזה, דהיינו קשר סיבתי בין התנהגות העושק להתקשרותו של הנעשק בהסכם.
 - ג. היותו של ההסכם בלתי סביר וחורג מן המקובל.
- (ראה: [ע"א 4839/92 גנז נ' כץ](#), מח(4) 749 {פמ"מ – 28/9/1994}).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

89. יסודותיה של עילת העושה אינם רק יסודות מצטברים, הם גם שלובים זה בזה כ"כלים שלובים". (ראה: [ע"א 403/80 סאסי נ' קיקאון](#), לו(1) 762 {פמ"מ – 3/9/1981}). קיימת תלות הדדית ביניהם וככל שקיומו של אחד מהם יוכח בעוצמה רבה יותר, יקטן הצורך בהוכחת היסודות האחרים (ראה: [ע"א 3156/98 בן ישי נ' ויינגרטן](#), נה(1) 939 {פמ"מ – 30/12/1999}). עם זאת, ברור שנדרש קיומם של כל אחד מהתנאים הללו בעוצמה רבה לשם הוכחת העילה. וכך נפסק:

"אין כדי להמעיט מן הדרישה כי כל אחד מן היסודות האלה יתקיים במלוא תוקפו. קיומן של מצוקה קשה של המתקשר או "חולשה" חמורה אחרת שלו אינן גורעות מן הצורך להצביע על קיומם של תנאים "הגרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל". תנאים חמורים במיוחד אינם מיייתרים את הצורך בקיומם של מצוקה, חולשה שכלית או גופנית או חוסר ניסיון, כשהם כבדי משקל, ואינם פוטרים את הטוען לעושה להוכיח את מודעותו של הצד האחר לחולשותיו או למצוקתו. מקום שבו אחד מיסודותיה של העילה מוצא לו ביטוי חמור במיוחד, מוקל לעתים הנטל הראייתי הרובץ על המבקש להוכיח את קיומם של היסודות האחרים, אך בכך אין כדי להמעיט מן הדרישה כי גם היסודות האחרים יתקיימו במלואם" כי מצוקת המתקשר תהא מצוקה חמורה, וכי תתקיים מודעות מלאה לה אצל המתקשר האחר. "עילת העושה מביאה לתוצאה קיצונית, באשר היא מאפשרת לצד לחוזה שאינו חסר דעה או פסול-דין, שחתם על חוזה מרצון, לבטל את החוזה, בשל כך שדעתו לא הייתה מיושבת עליו לחלוטין" (הנשיא שמגר [בע"א 11/84 רבינוביץ נ' שלב](#) – הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ [2], בעמ' 541). לפיכך "הצטברות יסודותיה של עילת העושה חשובה וחיונית היא" (שלו בספרה הנ"ל [23], בעמ' 253), ואין לגרוע מן המשקל הנדרש לגבי כל אחד מהם".

(וראה: עניין [בן ישי](#), לעיל).

90. על פי הפסיקה, על האיש להוכיח כי מצבו הנפשי היה קשה באופן אשר הסיט או שיבש את שיקול דעתו סטייה של ממש, קרי "מצב של חומרה ושקיעה ולא אך קושי ארעי או חולף". וכך נקבע על-ידי כב' השופט ג'ובראן [בע"א 9207/04 יוסף כמיסה נ' גרטלר](#) (פמ"מ – 14/8/2008) לאמור:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

"יש לציין, כי המצוקה, החולשה השכלית או הגופנית של המתקשר, כמו גם חוסר ניסיונו, חייבים להיות כבדי משקל "ועל בית המשפט להשתכנע שפעלו את פעולתם על העשוק והסיטו את שיקול-דעתו סטייה של ממש מנתיבו הנכון" (ראו דברי השופט י' טירקל [בע"א 403/80 סאסי ואח' נ' קיקאון](#), פ"ד לו (1) 762) "מצוקה משמע מצב של חומרה ושקיעה ולא אך קושי ארעי או חולף" (ראו דברי המשנה לנשיא (כתוארו אז) מ' אלון [בע"א 719/78 איליט בע"מ נ' אלקו בע"מ](#), פ"ד לב (4) 673 בעמ' 685). אין די בעובדה, שהמתקשר נתון ללחץ חברתי-משפחתי וללחץ אישי-פנימי, המעמידים אותו במצב רגשי ונפשי לא קל (ראו דברי השופט י' קדמי [בע"א 4839/92 גנז נ' כץ](#), פ"ד (4) 749, בעמ' 756)".

91. היסוד השני בעוללת העושק, עניינו בהתנהגות העושק וניצול חולשתו של הנעשק (וראה: ע"א יאסין נ' מינהל מקרקעי ישראל {פמ"מ – 05.09.2012}).

92. היסוד השלישי – תנאי ההסכם גרועים במידה בלתי סבירה מהמקובל בבסיס, היכולת להתערב עד כדי ביטול חוזה בשל התקיימותם של יסודות [סעיף 18 לחוק החוזים](#). עילת הביטול מניחה כי הצדדים חתמו על ההסכם תוך ידיעת הנסיבות, אולם החוק מוצא לנכון להתערב מטעמים של מוסר וצדק חברתי. (ראה: [ע"א 11/84 רבינוביץ נ' שלב](#), מ(4) 533 {פמ"מ – 7/12/1986}, וכן ע"א 5490/92 פגס נ' פגס {פמ"מ – 29/12/94}).

93. המבחן הוא אובייקטיבי - חיצוני, ומחייב בירור הוא בשתי שאלות: "מהו המקובל ומהי מידה בלתי סבירה". אמת המידה בהשוואה תהייה "למקובל", או לתנאים הוגנים. (פרופ' גבריאלה שלו "דיני חוזים – החלק הכללי", לקראת קודיפיקציה של המשפט האזרחי, תשס"ה – 2005, בעמ' 347-350).

94. בבואנו לבדוק, אם במקרה דנן מתקיימים תנאיו של [סעיף 18 לחוק החוזים](#), ראוי לבדוק תחילה אם אמנם תנאי החוזה שאנו דנים בו הם גרועים במידה בלתי סבירה ביחס למקובל מהבחינה האובייקטיבית. כדאי לבדוק שאלה זו ראשונה, לא רק משום שתשובה שלילית לשאלה זו תייתר את המשך הבדיקה בקשר לתנאים האחרים, אלא גם מפני שלתשובה חיובית לשאלה זו יש השלכה לגבי התנאים האחרים. לעתים, ניתן ללמוד מתוכנו הלא-מאוזן של החוזה על קיום עושק.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

95. המחוקק קבע קריטריון אובייקטיבי לבחינת השאלה, אם תנאי החוזה גרועים במידה בלתי-סבירה. נאמר שם: "בלתי סבירה מן המקובל". במקרה של חוזה מסחרי, סטנדרטי, שנעשים רבים כמותו במהלך הרגיל של חיי העסקים, אין קושי להשוות את החוזה לחוזים אחרים בנושאים דומים. נשאלת השאלה, אם ניתן ליישם סעיף זה, גם כאשר אין אפשרות לקבוע מהו חוזה מקובל בנסיבות העניין.

96. תנאי החוזה גרועים מן המקובל במידה בלתי-סבירה. לצורך המושג "מקובל" אני מוכן לתאר לעצמי אותו "תנאי דמיוני" שהזכיר הנשיא שמגר:

"... בית המשפט חייב במקרים לא מעטים לקבוע מעין תנאי דמיוני שישמש בגדר אמת מידה תיאורטית לצורך השוואה עם התנאי שנכלל בחוזה, כאשר מלאכת הגיבוש של התנאי התיאורטי האמור מעוגנת במידה רבה בהערכה של בית המשפט מהו בדרך כלל הוגן וצודק במערכת יחסים כדוגמת זו שבין הצדדים הקונקרטיים שלפניו; יתכן מאד ואף ינקוט לצורך זה גישה המעוגנת בתפיסות הכלליות של בית משפט זה בקשר לצודק ולהוגן".

(וראה: ע"א 719/78 איליט נ' אלקו, לד(4) 673 {פמ"מ – 14/7/1980}).

97. לעניין דיני משפחה, אין אנו נזקקים למבט בעולם החיצוני, שהרי תחילה "חזקת השיתוף" ולאחריה חוק יתסי ממון בין בני זוג, ראו את ה"מקובל" וה"סביר" כשיתוף בכל נכס פרי מאמץ משותף, וגולת הכותרת של השיתוף היא דירת המגורים (וראה: בע"מ 2478/14 פלונית נ' פלונית {פמ"מ – 20/8/2015}).

תקנת הציבור כוללת בין עיקריה את ההימנעות מחוזה דרקוני וקיצוני (וראה: ת"א (תא) 75095/97 מירון נ' אמבר {פמ"מ – 30/3/2000}).

98. הלכה פסוקה היא כי "צד הנמנע מלזמן עד שיש בגרסתו בכדי לסייע לו חזקה שעדותו פועלת לרעתו, שכן ניסיון החיים מלמד שאם היה בגרסתו בכדי לסייע לו, היה טורח לזמנו". (ראה: ע"א 55/89 קופל בע"מ נ' טלקאר, מד(4) 595 {פמ"מ – 14/11/1990}).

אלא שלא כך הם פני הדברים כאשר בוחר אדם שלא לזמן את בא כוחו, על-מנת שלא להפסיק ייצוגו על ידו, שהרי כבר אמרנו כי הזכות לייצוג זכות חשובה היא.

99. בע"א 403/80 סאסי נ' קיקאון, לו(1) 762 {פמ"מ – 3/9/1981}, נפסק:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

"אין לומר, שאותו עשוק הוא בגדר מי שלא ידע ולא הבין מה הוא עושה, שאינו מסוגל כלל לאותו רצון הדרוש לכריתת חוזה, שמעשיו כלא היו.... מכאן, שאותם דברים שמנינו בעשוק אינם מעמידים אותו במקום שפסולי דין עומדים, שכן אין הוא חולה נפש או לקוי בשכלו, שמחמתם אינו מסוגל לדאוג לענייניו, ואף במקומו של מי שלשעה או לעניין לא ידע ולא הבין מה הוא עושה אינו עומד. ואף-על-פי-כן, אין לומר, שדעתו הייתה מיושבת, וכי גמירת הדעת שלו הייתה כגמירת דעתו של כל מתקשר צלול בדעתו. הוא מצוי אי שם בין הקצוות; אין הוא בעל מום, שמומו פוסל אותו, ואין הוא חסר דעה וידיעה, שחסרונם עושה את פעולתו כאין וכאפס, אלא הוא בגדר "מעין בעל מום", הקרוב או דומה לשני אלה מבחינת הפגם בשיקול-דעתו, ש"מומו" פוגם בהתקשרות חוזית מסוימת, הניתנת לביטול רק בהתקיים יתר יסודותיה של עילת העושק. לפיכך חייבים המצוקה, החולשה השכלית או הגופנית וחוסר הניסיון להיות כבדי משקל, ועל בית המשפט להשתכנע, שפעלו את פעולתם על העשוק והסיטו את שיקול-דעתו סטייה של ממש מנתיבו הנכון".

100. ולסיכום עניין זה, יש להראות כ- "קיים, אם כן, קשר דו צדדי, קשר של סיבה ומסובב בין יסודות העילה; מצוקה עלולה לגרום להתקשרות בחוזה גרוע, וחוזה גרוע עשוי להצביע על מצב של מצוקה". (ראה: שלו, "דיני חוזים – החלק הכללי", שם, בעמ' 351-350).

101. נתקדם לשאלת קיומן של עילות הטעות והטעיה.
סעיפים 14(א)(ב) ו-15 לחוק החוזים (חלק כללי) קובעים:

"14. (א) "מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני ידע או היה עליו לדעת על כך, רשאי לבטל את החוזה.

(ב) מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני לא ידע ולא היה עליו לדעת על כך, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הצד שטעה, לבטל את החוזה, אם ראה שמן הצדק לעשות זאת; עשה כן, רשאי בית

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

המשפט לחייב את הצד שטעה בפיצויים בעד הנזק שנגרם לצד השני עקב כריתת החוזה".

15. מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעה שהטעהו הצד השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לעניין זה, "הטעה" - לרבות אי-גילוי של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי הנסיבות היה על הצד השני לגלותן".

102. יסוד ידיעת הצד השני על הטעות היסודית הוא המבחין בין הוראות סעיף 14(א), לבין הוראותיו של סעיף 14(ב) לחוק החוזים, והוא גם המסביר את תוצאתן השונה של עילות הביטול שבסעיפים אלו. רק מי שטעותו היתה ידועה לצד השני, זכאי לבטל בעצמו את החוזה, בעוד שמי שטעותו לא היתה ידועה לצד השני, תלוי בעניין הביטול בהפעלת שיקול דעתו של ביהמ"ש.
(ראה: פרופ' ג. שלו, דיני חוזים - החלק הכללי, שם, בעמ' 285-282).

103. טעות בדיני חוזים היא מחשבה או אמונה של צד לחוזה, שאינה תואמת את המציאות. כאשר טעותו היסודית של צד אחד ידועה לצד השני, רשאי הטועה לבטל את החוזה. (ראה ענין רבינוביץ, שם). ה"טעות" היא הערכה שגויה של מציאות הדברים האמיתית. מקום שאדם פועל על-פי מציאות מדומה, הרי שלרצונו המתלווה לפעולה עלול להתלוות פגם. "טעות היא, איפוא, פגם תודעתי (קוגניטיבי) ברצון". (ראה: ע"א 8972/00 שלזינגר נ' הפניקס, נז(4) 817 {פמ"מ – 19/5/2003}).

104. עילת הביטול בשל טעות ידועה, מעוגנת בסעיף 14 לחוק החוזים, ואלו הם יסודותיה: קיום חוזה, קשר סיבתי הצריך להתקיים באופן סובייקטיבי בין הטעות לבין ההתקשרות בחוזה (הטעות צריכה להיות הגורם להתקשרות בחוזה), יסודיות הטעות (מבחן אובייקטיבי לפיו ניתן להניח שלולא ארעה הטעות, הצד הטועה לא היה מתקשר בחוזה) ולעניין סעיף 14(ב) – העדר ידיעת הצד השני, בנוסף לשלושת היסודות הללו. (ראה: שלו, שם).

105. על פי הפסיקה, על הטוען לטעות, חלה החובה להוכיח בראש ובראשונה כי הצד שכנגד ידע, או היה עליו לדעת על הטעות (סעיף 14 לחוק), ואם עסקינן בהטעה הרי שהצד הטוען לה, נדרש להצביע על הטעות הנטענת על ידו ולהוכיח את רכיב ההטעה, היינו, שיש להוכיח כי הצד שכנגד הציג מצג שווא מטעה בפני הטוען להטעה (סעיף 15), וכן את מרכיב הקשר

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

הסיבתי שבין ההטעיה לבין ההתקשרות בהסכם (ראה [ע"א 1581/92](#) – (להלן: "עניין ולנטין").

106. עוד נקבע בפסק-הדין בעניין ולנטין כי:

"מכנה משותף יש לטעות ולהטעיה בנקודת המוצא: אין מקום לדבר על טעות או על הטעיה, אלא אם אדם "התקשר בחוזה עקב טעות". משמע, החוק מציב תנאי כפול: ראשית, שהייתה טעות; שנית, שהטעות גרמה להתקשרות בחוזה. לפיכך צריך להקדים ולבדוק מה הייתה טעותו של המערער, ולאחר מכן להוסיף ולבדוק אם הוא התקשר בחוזה עם המשיבה עקב טעות זאת".

107. בהתייחס לעילת הביטול בשל ההטעיה נקבע ברישא של סעיף 15 שיש צורך בהתקיימותם של ארבעה יסודות לשם הוכחת העילה - קיומו של חוזה, קיומה של טעות, קיומה של הטעיה מטעם צד לחוזה או אחר מטעמו וקיומו של קשר סיבתי כפול- בין ההטעיה לטעות ובין הטעות להתקשרות בחוזה. (ראה: [ע"א 10745/06 אזולאי נ' המכללה האקדמאית אורט ע"ש סינגאלובסקי- פולק ת"א](#), {פמ"מ – 13/7/2009}. מכאן, אין דרישה ליסודיות הטעות.

108. על הטוען טענות של טעות והטעיה מוטל להוכיח את התשתית העובדתית והראייתית לכלל התנאים המצטברים העומדים בבסיס טענותיו:

- א. קיומה של טעות חמורה ומהותית, היורדת לשורשה ומהותה של העסקה.
- ב. קשר סיבתי בין הטעות לבין התקשרותו של הטוען בהסכם. דהיינו: יש להוכיח כי הטעות היא היא הגורם להתקשרות, ולולא הטעות לא היה הטוען מתקשר בחוזה. לעומת זאת, טעות שנפלה במהלך מו"מ לכריתת החוזה, אך לא הניעה את ההתקשרות, לא תהווה עילה לביטולו.
- ג. ידיעתו האובייקטיבית של הצד השני על הטעות שנפלה אצל המתקשר עמו בהסכם. הדעה הרווחת בפסיקה היא, כי ידיעת הצד השני מתייחסת לעומק הטעות וליסודיות הטעות גם יחד.
(ראה: **שלו**, שם, בעמ' 282-285).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

109. אוסיף כי טעות או הטעייה שיש בהן כדי לגרום לביטולו של חוזה רגיל, יש בהן גם כדי להביא לביטול הסכמי ממון בין בני זוג, גם כאשר זה אושר על-ידי בית המשפט בכל הערכאות. (ראה: ענין ולנטיין, שם), שהרי אם לא כן, מה טעם נקבעה בפסיקה דרך לבטל הסכם כזה על דרך הפניה לתביעה (וראה: ע"א 6330/99 יערי נ' כפר-ביאליק {פמ"מ – 11/7/2001}).

110. אך אשוב ואזכיר, כי בכל העילות הנטענות על-ידי התובעת, נטל ההוכחה מוטל על שכמה ועל שכמה בלבד (וראה: ברמ 1837/09 משלב נ' הזימה {פמ"מ – 18.03.2009}).

111. רק במקרים חריגים, בהתקיים יסודות עילות העושה, טעות והטעייה, יהיה זכאי תובע לסעד הביטול.

אומר, כי להשקפתי, הסכם דרקוני מטיל על החפץ בקיומו חובת תום לב מוגברת.

112. כאמור, החובה לפעול בתום לב היא חובה שחלה ביחסים שגרתיים על צדדים להסכם. (ראה: ד"נ 7/81 פנידר נ' קסטרו, לז(4) 673 {פמ"מ – 14/12/1983}). החובה לפעול בתום לב היא חובה שקמה בשגרה, קל וחומר מוטלת חובה זו באופן מוגבר על בני זוג בתא המשפחתי בו קיימים יחסי אמון מיוחדים ומשמעותיים יותר. (ראה: תה"ס (נצ') 4744-10-12 ח.ק.א נ' י.א. {פמ"מ – 6/1/2013}).

113. עוד, בע"א 5258/98 פלונית נ' פלוני (פמ"מ – 14/7/2004) נאמר על-ידי כב' הנשיא ברק (כתוארו דאז):

"דיני החוזים בישראל אינם נעצרים על סף הבית המשפחתי. המשפט אינו שולל תוקף משפטי מחוזים (אף חוזים משתמעים) המבוססים על אדנים רגשיים, ונוצרים בנסיבות אינטימיות בינאישיות. כך, המשפט מכיר בחוזים הקובעים יחסי ממון בין צדדים; הוא מכיר בחוזה לשיתוף נכסים בין בני זוג; הוא מכיר בחוזה לעריכת נישואים אזרחיים מחוץ לישראל ולחובת המזונות שחוזה זה עשוי להצמיח".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

114. נפנה לרגע לסעיף 12 לחוק החוזים, ונאמר כי החובה לנהל משא ומתן בדרך מקובלת ובתום לב היא חובה כללית, אשר ממנה נגזרות, מטבע הדברים, חובות קונקרטיים, על פי נסיבותיו המיוחדות של המקרה.

"כאשר בני זוג מחליטים להתחתן הם מטילים על עצמם מערכת של זכויות וחובות, וזאת מתוך גמירות דעת המבוססת על מידע מלא ככל שניתן אודות ב' הזוג, אשר ניתן בתום לב'... בעשייתם פעולה משפטית האוצרת בחובה מערכת של חובות וזכויות, סוככת עליהם מטריית חובת תום הלב ופעולה בדרך מקובלת הקבועות בסעיף 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי) סעיף 61 המורה: 'הוראת חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לעניין בשינויים המחוייבים, גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה'. כך או כך, הן אם נקודת המוצא הינה כי נישואין מהווים חוזה והן אם נקודת המוצא היא כי נישואין הינם התחייבות אשר לוקח על עצמו הבעל, או גם האשה, מכל מקום תחול חובת תום הלב המכילה בחובה חובת גילוי כל מידע רלבנטי כל שכן חיוני, מכח סעיפים 12 או 61 לחוק החוזים (חלק כללי), זאת אף ביתר שאת נוכח כך שבין בעל ואשה יחסים מיוחדים, יחסי קרבה, יחסים רגישים, כאשר על כל אחד מבני הזוג מוטלת חובה לנהוג כלפי האחר בכבוד, בהגינות ובהתנהגות המאפשרת לב' הזוג ניהול של אורח ח' תקין וסביר..."

(ראה: תמ"ש (י-ם) 24760/08 ש. ב. ר. נ' ר. ר. {פמ"מ – 25/3/2010}).

115. עוד נקבע בתמ"ש (י-ם) 44248-05-10 כ.ש. נ' כ.ש {פמ"מ – 5/9/2011}:

"...יחסי הנישואין הם חוזה, או למצער פעולה משפטית שיש להחיל עליה את הוראות חוק החוזים ובפרט את חובת תום הלב. יוער, כי עיקרון תום הלב חל על כלל היחסים בין בני האדם... בני אדם וכל שכן בני זוג, מחוייבים לנהוג זה כלפי זה (ולהיפך) בתום לב. עסקינן בדרישה להגינות בסיסית, אשר בלעדיה לא ניתן לקיים חברה מתוקנת. פסיקת בתי המשפט החילה את עקרונות תום הלב, האמון והגינות על מגוון יחסים משפטיים בין צדדים שונים. מקום שיחסי הכוחות בין הצדדים אינם שווים ולאחד הצדדים יתרון יחסי, המאפשר לו להזיק לצד שכנגד, או לזכות ביתרון בלתי הוגן, הרחיבו בתי המשפט את החובות החלות עליו לשם נטרול אותו חוסר הגינות..."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

116. כבי השופטת מימון מציינת את חובת הנאמנות המוגברת ביחסים בין בני זוג:

"במובחן מצדדים זדים לחוזה, ברור כי לאופי הצדדים בהסכם בו הצדדים הם צדדים קרובים, ובמיוחד איש ואישה, ובמיוחד כאשר האיש ניהל את ענייניה הכלכליים של המשפחה ובמיוחד כאשר פעל כשליח של האישה, וחלה עליו חובת

נאמנות כלפיה – ברור כי בנסיבות אלה יש חובת תום לב מוגברת מצד האיש כלפי האישה, כלומר מצד הנתבע כלפי התובעת".

(ראה: תמ"ש (י-ם) 27140/01 ר.י. נ' פ.ב. {פמ"מ – 23/2/2004}).

117. כפועל יוצא מדברים אלו, גם על הצדדים שבפני היתה מוטלת החובה לנהוג בתום לב כדרישת סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים (חלק כללי), הן בניהול משא ומתן לקראת כריתתו של הסכם והן בקיומו.

118. למעשה, טוען הנתבע כי התובעת "התעוררה" רק כחודשיים לאחר אישור ההסכם ולקראת התקשרותה לצורך ייצוג עם באת כוחה הנוכחית. הטענה היא, למעשה, טענת שיהוי.

119. סעיף 20 לחוק החוזים (חלק כללי) מורה:

"ביטול החוזה יהיה בהודעת המתקשר לצד השני תוך זמן סביר לאחר

שנדע

לו על עילת הביטול, ובמקרה של כפיה - תוך זמן סביר לאחר שנודע לו שפסקה הכפיה".

120. הסיפא של סעיף 20 לחוק החוזים קובעת כי במקרה של כפיה, הביטול צריך להיות תוך זמן סביר לאחר שנודע לצד הנפגע כי פסקה הכפיה. טוענת פרופ' שלו כי הדין צריך להיות זהה ביחס לעילת העושה, וכך היא אומרת:

"ייתכן שהיה מקום להרחיב גם לעבר העושה את הדין המיוחד שנקבע לעניין מועד הודעת הביטול בכפיה, לפחות כאשר המדובר בניצול של מצוקה או חולשה גופנית. בנסיבות אלה יודע המתקשר-המנוצל על קיום עילת הביטול, אולם יש שמצוקתו או חולשתו נמשכות, ולכן אין

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

הוא יכול לממש את ברירת הביטול תוך זמן סביר מכריתת החוזה. 'ואכן, המלצתי התקבלה...מרחיבה את החריג שנקבע לגבי מועד ההודעה במקרה של כפיה גם אל עבר עילת העושק. בכך הושווה מעמדו של המתקשר העשוק למעמדו של המתקשר הכפוי, ושניהם יהיו זכאים לבטל את החוזה בתוך זמן סביר לאחר שנודע להם כי פסקה עילת הביטול. עם זאת, עוד בטרם ההרחבה הראתה הפסיקה התחשבות במצבו של העשוק אחרי כריתת החוזה כדי לקבוע מהו הזמן הסביר לפי הנסיבות. נקבע כי בעושק נמשך, כשהצד העשוק אינו נהנה בינתיים מביצוע החוזה, גם זמן ממושך למדי ייחשב סביר לצורך הודעת הביטול" (ראה: שלו, דיני חוזים, שם, בעמ' 367).

121. אומרת פרופ' שלו, כי ההיגיון העומד מאחורי הדרישה לביטול תוך זמן סביר, כי לאור הפגם, עומדת לנפגע זכות ביטול. בידי הנפגע הברירה אם להשתמש בזכות זו אם לאו. הנפגע יכול לוותר על זכותו, בין במפורש ובין מכללא. על-מנת לאזן זכות זו אל מול זכותו של הצד שכנגד לידע היכן הדברים עומדים, הוקצב זמן הביטול לזמן סביר, ולאחר זמן זה נראה את הצד הנפגע כמוותר על זכותו לביטול.

את הזמן יש להתחיל ולמדוד מהרגע שבו נודע לצד הנפגע על קיומה של עילת הביטול. ודוק, הכוונה היא לידיעה בפועל, ואין די בידיעה קונסטרוקטיבית (ראה: שלו, שם בעמ' 365-366).

122. מבחן הסבירות הינו מבחן אובייקטיבי הנבחן על פי הנסיבות הקונקרטיות המונחות לפני בית המשפט (ראה: [ע"א 395/83 שלום נ' יכין חק"ל חברה חקלאית בע"מ](#), לט (2) 737 {פמ"מ – 15/7/1985}). על בית המשפט לבחון את הנסיבות המיוחדות של הצדדים, בין היתר את הנסיבות הבאות: טיב העסקה, מהות החוזה, סוג הפגם בכריתה, תנאי המקום והזמן, הזמן שחלף מאז נכרת החוזה, הזמן שנדרש לקיום החוזה, התנהגות הצדדים, נסיבותיהם המיוחדות של הצדדים ושינוי מצב על ידי הצד השני. (ראה: [ע"א 10/81 כהן ושות' חברה קבלנית לבנין בע"מ נ' גדע](#), לז (4) 635 {פמ"מ – 28/11/1983}).

123. הפסיקה מורה כי עצם הגשת תביעה מייטרת את הצורך במשלוח הודעת ביטול שכן הן שוות ערך ([ע"א 131/89 דרזון נ' דרזון](#), מג (4) 610 {פמ"מ – 10/12/1989}).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

קבלת טענת שיהוי תלויה כמובן בנסיבות הספציפיות של המקרה (וראה: [בג"צ 1898/06](#)
משרד הפנים נ' בית הדין הארצי לעבודה – י-ם {פמ"מ – 24/3/2008}), והיא שוקלת
בעיקר שיקולי הגינות (וראה: [עת"מ \(נצ' 4935-06-13](#) שטרית נ' עיריית טבריה {פמ"מ –
14/7/2014}).

124. אסיים את דיוני בשאלת השיהוי באמירה ולפיה הדוקטרינה כולה שעונה על בדיקת
ההגינות לאמור, האם צודק והגון לקבל את הטיעון (וראה: [תמ"ש \(ת"א 45953-08-16](#)
פ.פ. נ' ד.ס. {פמ"מ – 24/1/2017}).

125. כידוע לכל, שיהוי אינו אלא שיהוי בנסיבות העניין. במקרים מסוימים שיהוי בן חודשים
ייתפס כבלתי סביר, באחרים שיהוי גדול יותר ייתפס כסביר (וראה: [בג"צ 3421/05](#)
אנדראוס נ' שר האוצר [פורסם בנבו] {פמ"מ – 18/6/2009}).

ומן הכלל אל הפרט

הליך אישור הסכם

126. אומר כי לטעמי, אל לו לבית המשפט, אגב אישור הסכם "לחפור" ולדרוש בציציות עורך
הדין המייצג מי מהצדדים או לברר כמה כשיר הוא, מה למד, מה תכונותיו וכו'.

שאלות בית המשפט כלפי עורך דין המחזיק ברישיון כדין, כגון: "האם אינך צעיר מדי?" או
היכולת להשיג יותר" וכו' – הן בגדר סיבה לטענה ולפיה יחרוג, חלילה, בית המשפט מדלת
אמותיו הראויות.

127. מאליו ברור כי אין בנמצא כל מעשה בית דין הקובע כי באת כוח התובעת, לעת אישור
ההסכם התרשלה, בקטנה כבחמורה, ובל נשכח כי תפקידו המרכזי של עורך דין הינו ליתן
"לבוש משפטי" לרצונו של הלקוח באשר לתנאי ההסכם.

128. גם מעורך דין לא מצופה לומר ללקוח "אל תחתום על הסכם בו חפץ אתה", אלא עליו
להסתפק בהצגת המצב המשפטי כפי הבנתו של עורך הדין.

129. במילים אחרות, כל טענותיה של התובעת אודות ייצוג כושל לא רק שאין להן ביסוס
ראייתי, אלא שאין מקומן אגב עתירה לביטול ההסכם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

130. אין דומה אי ייצוג, אי התייצבות לדיון או עורך דין אשר נפסל רשיונו לטענות בדיעבד, לפיהן יכול היה עורך דין פלוני להשיג יותר למען לקוחו – ועוד אשוב לעניין זה, אגב שיח על סבירות ההסכם.

131. אומר, כי "גילוי מאוחר" לאחר אישור ההסכם, בדבר אפשרות לקבל יותר אינו טעם לביטול ההסכם.

132. אם נעיין בפרוטוקול הדיון, נמצא כי את ליבת העניין הבינה התובעת היטב – לאמור, כי בגידתה בנתבע אינה מחייבת אותה לוותר רכושי כלשהו.

133. וכך נאמר בפרוטוקול אישור ההסכם:

"עו"ד אלימי:

אנו מצטערים, לא ראינו את החלטת בית-המשפט מיום חמישי ולא צורף עותק מתורגם להסכם.

**** מתנהלים חילופי דברים – מחוץ לפרוטוקול ****

ב"כ הצדדים:

מקובל עלינו כי תרגום לשפה ה... ייעשה תוך לא יאוחר מ- 7 ימים מהיום ואם תהיה למי מהצדדים השגה על ההסכם בבחינת שינוי מהותי – יוכל כל צד להגיש מצדו בקשה לביטול פסק-הדין.

המבקשים:

אשר לסעיף 7 – רישום הבעלות ייעשה על שם האישה או על שם מי אשר תורה עליו האישה, במועד עליו תורה האישה.

אשר לסעיף 11 – מדובר על מועד סידור הגט ולא על מועד מתן פסק-

הדין

לגירושין.

אשר לסעיף 9(ד) – סך 600,000 ₪ משקפים מחצית שווי [אשר לדירת] (התוספת שלי ואינה במקור (א.ש)).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

עו"ד אלימי:

לגבי הדירה ב.... – הזכויות של האישה עוברות אל הילדים ולא אל המבקש.

עו"ד דדו:

הסברתי למרשתי את העניין, שהיא אכן מוותרת על זכויותיה ב.... לטובת הילדים שלא כמו האדון והיא מסבירה לי כי כך היא רוצה, בשל סיבות הגירושין וכך הוסכם ביניהם.

בנוסף, הסברתי למרשתי כי מבחינה רכושית אין קשר בין התנהגותה בנישואין לבין חלוקת הרכוש והיא יודעת שאין השפעה מבחינת החוק הישראלי על הרכוש, בנסיבות הגירושין והיא עדיין דבקה בחלוקה שהוסכמה בהסכם.

המבקשים:

אשר לסעיף 19(ג) – ברור כי הסעיף לא חל ביחסים בינינו או בהליכים משפטיים אשר יהיו, אם יהיו, בינינו.

1. שמענו שוב את עיקרי ההסכם שהוקרא לנו כעת בבית המשפט ואנו מצהירים כי חתמנו על ההסכם מרצון והסכמה חופשית ואנו מבינים את תוכנו, את מהותו ואת התוצאות הנובעות ממנו. אנחנו מבקשים מבית המשפט לאשר את ההסכם על-פי יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, ועל-פי כל דין. כמו כן אנו מבקשים ליתן לו תוקף של פסק-דין.

[המבקשת 1 מסכימה להסכם – בוכה]

ביהמ"ש:

2. על-פי סעיף 2(ב) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, ותקנה 258 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, מסביר בית המשפט לצדדים, בשפה פשוטה וברורה, את משמעות ההסכם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

3. **בית המשפט שואל את הצדדים אם מבינים הם את משמעות ההסכם ואת תוצאותיו ואם עשו אותו בהסכמה חופשית.**

134. אם תרצה, תאמר גם כי אין כל משמעות לעובדה שתרגום ההסכם לשפה ה... הגיע, כפי המוסכם בין הצדדים, לידי התובעת רק כמה ימים לאחר אישור ההסכם.

135. ברור לא רק כי המבקשת דוברת השפה העברית ברמה סבירה ויותר (וראה עדותה בפרוטוקול מיום 16.07.2018, מעמוד 40), אלא גם כי עיקרי ההסכם נדונו ספציפית אגב הליך האישור, נגדו גם לא קובלת התובעת.

136. למעשה, אין משמעות לטענות התובעת לעניין התרגום, שכן קובלתה אינה בשל אי הבנת ההסכם, אלא כנגד הנסיבות שהביאו לחתימתו.

137. העובדה שהתובעת העידה כי אינה זוכרת את הדיון (עמודים 45-46), כי אינה זוכרת את תרגום הדיון על-ידי בא כוחה וכו', עדיין אין משמעה שבזמן אמיתי לא הבינה התובעת ולא נתנה הסכמתה המפורשת להסכם – ההפך הוא.

הרי התובעת העידה, במפורש, כי זוכרת היא את דברי בית המשפט (מול שורה 21).

138. מעמוד 48 (החל משורה 12), העידה התובעת כך:

"כב' השופט: אז עכשיו, מה היתה העסקה בזמן אישור

ההסכם? "אני אחתום לך ואתה לא

תפרסם", זו היתה העסקה?

ת. ... אמר שאם אני לא חותמת הוא ישתמש בסרטון

נגד המשפחה שלי ויש לו חוקרים פרטיים ויש לו

תיק שהוא יגיש מול בית הדין הרבני ושאני לא

אקבל כלום.

כב' השופט: זאת אומרת העסקה היתה שאם את תחתמי

הוא לא ילך לרבנים ולא יחשוף את הסרטון לרבנים

ולמשפחה, נכון? זו היתה העסקה? זו היתה העסקה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

שהבנת?

ת. כן.

כב' השופט: זאת אומרת מה שאת אומרת לי זה שהבנת

מה

היה בהסכם ועשית בעצם עסקה - אתה לא

תספר לרבנים ולמשפחה ואני אחתום לך על

ההסכם?

ת. זה היה סחיטה, זה לא היה הסכם.

כב' השופט: עוד פעם, אם זו היתה סחיטה או לא

היתה סחיטה זו מסקנה ואני שואל במשפט הזה רק

על העובדות. זו היתה העסקה שעשית? את ההסכם

הבנת, את עשית עסקה - אתה לא תגלה לרבנים

ולמשפחה את מה שיש ב-disc on key ואני אחתום

לך על ההסכם, זו היתה העסקה?

ת. כן."

139. הדעת נותנת, אפוא, כפי הנטל הדרוש במשפט האזרחי, כי התובעת הבינה את ההסכם הבן היטב ואף הביעה הסכמתה לו. בית המשפט, בוודאי בשלב אישור ההסכם, אינו צריך להפוך בנבכי נפשו של צד המבקש אישורו של הסכם.

140. ושוב, למרבה הדאבה, דמעות, לחצים ועצב הן תופעות שכיחות אגב אישור הסכם גירושין ולמרות השיר הידוע, כמעט ואין בנמצא איש ה"רוקד על מדרגות הרבנות".

141. טענות התובעת לעניין טיב ייצוג והעדר תרגומים במועד נדחות, אפוא.

טעות והטעיה

142. גם לשיטתה של התובעת, הבינה היא גם בשעת אישור ההסכם כי היא "נסחטת" כדבריה, על-מנת לוותר ויתור רכושי מהותי. לשיטתה של התובעת מדובר, בעצם, בנישול רבתי.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

143. קשה, אפוא, לומר כי התנאי הראשון לעניין ביטול פסק הדין בשל טעות, התקיים.
144. באין טעות וכפי שהבאנו מעדות התובעת לעיל, לא ניתן לטעון גם לקשר סיבתי בין הטעות לבין ההתקשרות.
145. למעשה, טענת התובעת הינה כי לא הבינה שיכולה היא לקבל תנאים טובים יותר ואולם, לא לכך התכוונה דוקטרינת הטעות.
146. טענה ולפיה בא כוח אינו מציין כנטען אפשרויות שונות אינן טעות, ומעדות התובעת למד אני, כי הבינה היטב את טיב העסקה בה התקשרה.
147. הדברים מקבלים משנה תוקף, לאור הסכם הממון בין הצדדים משנת 1989, אשר עסק בהפרדה רכושית ואשר גם הוא, מן הסתם, היה רקע לשיקוף התובעת ובא כוחה דאז.
148. ולבסוף, קשה להבין על בסיס מה מבססת התובעת טענה בדבר ידיעתו האובייקטיבית של הנתבע דבר קיום טעות. הרי התובעת עצמה קובעת שהנתבע נקמן, אובססיבי, בוגדני וסחט אותה כדי לוותר על רכוש. אם כך, מה טעם סוברת התובעת שזה האחרון חשב כי היא טועה? שהרי מראש הציג לה הנתבע את ההסכם כפי שהוא.
- האם צריך היה הנתבע לברר איזה ייעוץ קיבלה התובעת מבא כוחה?
149. דין טענות הטעות או ההטעה להידחות.

עושק

סבירות ההסכם

150. כזכור, התנאים לקביעת קיומו של עושק שלובים הם, מצטברים ודי בדחיית אחד האלמנטים כדי להביא לקריסת הטענה כולה.
151. אומר, כי הדרישה שההסכם יהא בלתי סביר וחורג מן המקובל, אין משמעה שכך יהא ב"עניינים" סובייקטיביות ואין משמעה כי על ההסכם להיות תואם, אחת לאחת, את הדין או פסק הדין הניתן על-פי דין.
152. על כולנו מקובלת האוטונומיה של הצדדים להתקשר בהסכם כרצונם והבנתם (וראה: תמ"ש (ת"א) 69840/98 פלוני נ' פלונית {פמ"מ – 10.11.2003}) ולעולם רשאים הצדדים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

- להתנות על הדין ולקבוע תניות ממוניות כרצונם (וראה: [בר"ע \(י-ם\) 305/08 פלוני נ' פלוני](#) {פמ"מ – 12.06.2009}).
153. חופש ההתקשרות משמעו העדפה של רצון הצדדים (וראה גם [סעיף 2\(ב\) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, תש"לג - 1973](#)).
154. גם מבלי להיכנס לשאלת הדין הזר, הרי הסכם הממון אשר נחתם בין הצדדים בשעתו, בשנת 1989, הוא בגדר ראייה מרכזית ובתקפותו לא כפר איש, גם לא בעובדה שיש בו להשפיע על בחינת סבירות ההסכם.
155. הסכם גירושין כולל בתוכו אף ויתורים ולא כל אי מיצוי זכויות משמעו גם הפיכת ההסכם ל"דרקוני".
156. ויתור על חלק בדירת מגורים לטובת ילדים, גם אם בגירים הם, אינו הופך הסכם ל"דרקוני", בוודאי בכאן – בהינתן קבלת זכויות כלכליות אחרות לתובעת, גם שינוי מצבו של הנתבע של לרעה עקב כך.
157. מתן שווי מחצית הדירה ב... כפי שבחרו הצדדים לשום אותה ומתן פירות חלק מדירות ..., די בהן להפוך את ההסכם לכזה שאינו חורג מן המקובל.
158. אכן, יכול וההסכם אינו מאוזן, בייחוד אם היינו בוחנים אותו כאילו לא היה הסכם ממון ישן, יכול וההסכם הוא גם פרי בקשתה של התובעת או רצונה לייחד שאר חייה ובדחיפות לאחר, אך בכל אלה אין כדי לראות בהסכם כחורג במידה בלתי סבירה מן המקובל.
159. זכויות התובעת היו שלא לחתום, עד תום בירוריה השונים אשר לטיב זכויות הצדדים או זכויותיה כללו גם את הזכות שלא לברר עד תום, או לוותר על חלק מזכויותיה הרכושיות.
160. הדין קובע כי כאשר חתם צד ואף עבר את תהליך האישור, נוצרות דוקטרינות סופיות הדין וההסתמכות גם של הנתבע.
161. די בדברי לעיל כדי לדחות את טענת העושק, אך אין בדעתי להסתפק בכך.
- מצבה של התובעת**
162. העידה התובעת מעמוד 50, בין השאר, כך:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

- ש"ש. את בתצהיר שלך מדברת כל הזמן על איזשהו סרטון מיני. את מתכוונת לסרטון שמראה את מה שקרה בחדר במלון ב....?
- ת. בדיוק.
- ש. כש.... נכנס לחדר אתם כבר הייתם לבושים, נכון?
- ת. אנחנו היינו לבושים.
- ש. לפני ש.... נכנס לחדר מישהו פרץ לחדר באמצע הפגישה?
- ת. לא.
- ש. באיזו קומה נמצא החדר?
- ת. אני לא זוכרת.
- ש. קומת קרקע או קומה גבוהה?
- ת. אני לא יודעת.
- ש. זה היה בקומה... , עכשיו אולי את זוכרת? אם אף אחד לא נכנס לחדר ו.... נכנס אחרי שכבר הייתם לבושים אז את יודעת מצוין שאין שום קלטת סקס.
- ת. אז בחדר הזה היה מזגן קטן שבדרך כלל לא היה אף פעם ואחר כך... אמר לי שהחוקרים הפרטיים שלו שמו בתוכו מצלמה וזה.... שאמר לי את זה.
- ש. את יכולה להראות לי איפה זה כתוב בתצהיר שלך? הסיפור של המזגן.
- כב' השופט: הוא מתכוון לשאול למה זה לא מופיע בתצהיר.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

ת. כי אני לא חשבת. זה ... שסיפר לי על זה.
אני לא חשבת.

כב' השופט: את ראית פעם איזשהו סרטון חושפני

שלך ושל ...?

ת. לא. בכלל לא.

עו"ד אלימי: את יכולה לומר לי מתי נגמר הקשר שלך

עם ... אם בכלל?

ת. די מהר. מאוד מהר."

163. אמור מעתה, כי לתובעת הסבירה לא היתה כל סיבה להניח בוודאות, כי קיים סרטון וממילא ההסכם לא כלל תניות להשבת סרטון.

164. העידה חברתה של התובעת מעמוד 38, בין השאר, כך:

"ש. את אומרת בתצהיר שלך שהבנת ש...

מאוימת.

ת. כן.

ש. זה אומר ש... לא אמרה לך את זה.

ת. לא, היא אמרה לי שהיא פחדה מאוד שבעלה

יפעל מול הילדים כדי לפגוע בה.

כב' השופט: מתי היא אמרה לך את זה?

ת. מ-08:00 בבוקר.

כב' השופט: באותו יום מ-08:00 בבוקר.

ת. באותו יום, כן.

עו"ד קהת: לא תורגם מה שהיא אמרה ב....

היא אמרה "פאניק" אז אפשר להבין אבל זה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

לא תורגם, היא לא הספיקה.

כב' השופט: שמעתי מפיה את מה שאת אומרת,

שהיא היתה בפאניקה, לאמור התקף

חרדה ו/או דומה."

165. מעמוד 42 העידה התובעת, בין השאר, כך:

"ת. הסיבה שלו זה כדי לשמור על נכסים שלנו, על הרכוש שלנו, כי זה היה שלנו, אבל אני לא יכולתי לקיים שום שיחות כי הייתי תחת איום של סרטון.

כב' השופט: אבל לא זו היתה השאלה. היחסים שלך עם הילדים טובים, נכון? חשבת אולי שהילדים יעבירו לך אז את החלק שלהם? אפשרות שאולי קיימת גם היום.

עו"ד קהת: לא. הוא החתים אותם על מסמכים.

כב' השופט: אני רק שואל מה היא חשבה.

ת. בשבילי זה היה אבוד.

כב' השופט: זאת אומרת כשאת חתמת על ההסכם, את חשבת שזה אבוד?

ת. לא היתה לי ברירה.

כב' השופט: בסדר, זו נקודה אחרת, אם היתה ברירה או לא היתה ברירה, מן הסתם נתעסק עם השאלה הזאת אבל עכשיו אני רק רוצה לדעת על מה את חשבת. זאת אומרת את חשבת שהבית ב.... אבוד, נכון?

ת. כן.

כב' השופט: דיברנו קודם והרי היית איתנו, על שכר דירה בדירות ב.... ש... ממשיך לנהל לבד. גם על זה חשבת שזה אבוד?

ת. זה היה רשום בהסכם אבל כאשר אמר שהוא היה צריך לחתום כדי להסכים למכירה הבנתי שאני לא שולטת בהכל.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

כב' השופט: אני חוזר עוד פעם. כשאנחנו נמצאים בשיחות עם גב' ,,,, אמרת לנו לגבי הבית ב... - הבנתי שבהסכם הזה, זה אבוד. מה חשבת על הדירות ב...? שגם הן אבודות?
ת. אני חשבת שלפחות יהיו דמי שכירות שיגיעו."

166. סבור אני כי מבחינת התובעת היתה הסיטואציה בלתי נעימה בעליל אף מבישה, ואולם, סבור אני גם כי זו הבינה היטב טיב ההסכם ובחרה כפי שבחרה.

167. לא הונחה לפניי כל ראיה אובייקטיבית לפיה סבלה התובעת מחולשה שכלית או גופנית שהיא מעבר לחץ של אי הנעימות בסיום נישואיה. ושוב, לחץ וחוסר נעימות אינן עושק, גם אם מבחינה סובייקטיבית הוביל הלחץ את התובעת להחלטות כספיות שאינן מיטביות מבחינתה.

168. הבה נאמר דבר לא נעים ולפיו בן זוג בוגד אינו מאבד דבר מזכויותיו הרכושיות, אך לא בהכרח יזכה הוא להטבות מבן זוגו, וזה האחרון עשוי לדרוש דרישות כספיות. יכול ה"בוגד" לסרב ויכול להסכים, כטוב בעיניו, אך במקרה שלפניי, תחושת הלחץ אין בה די לקבוע עושק.

תום לב ותקנת הציבור

169. אומר בקצרה את שאמרתי קודם לכן – הסכם אשר אינו מחלק בשווה את הרכוש, אינו מנוגד לתקנת הציבור.

170. בקשה אשר נענתה מבן זוג להיפגש עם בא כוח וכן דרישות להסכם שאינו מאוזן לחלוטין, אלה אינן חוסר תום לב, אלא ניהול משא ומתן.

171. הבה נניח כי התובעת האמינה, מי יודע בוודאות מדוע, כי קיים תיעוד כשהיא מקיימת יחסי מין – עדיין, הצגת מצג שכזה לא תביא לביטול ההסכם, בנסיבות בהן אפילו ההסכם עצמו לא טיפל בסוגיית הסודיות במפורש.

172. גרוע מכך, אמר סעיף 19(ג) להסכם הגירושין כך:

ג. כל אחד מהצדדים יחזיר למשנהו מסמכים המוחזקים על ידו ואשר שייכים למשנהו.

מסמכים משותפים של הצדדים יחולקו בין הצדדים, וכל צד יהא זכאי להעתיקים צילומיים שלהם להשלמת המסמכים החסרים לו.

בכפוף לעמידת הצד השני בהוראות הסכם זה, לא יעשה צד כלשהו שימוש במסמכים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

173. במילים אחרות, ההסכם במפורש העניק לנתבע את הזכות, לספר לכולי עלמא בגין בגידה של האישה.

174. ועוד, סעיף 20 אמר כדלקמן:

20. הצדדים מצהירים ומאשרים הודית כי הם מוותרים על כל טענה בדבר טעות, הטעייה, כפייה, עושק או כל פגם אחר לפי פרק ב' לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 או לפי כל דין אחר.

175. לאמור, כי לכל המאוחר, כאשר התקבל התרגום בידי התובעת ידעה היא את שידעה גם קודם לכן – כי תנאי לזכייתה באשר נטלה מכוח ההסכם או המגיע לה הוא ויתור מפורש על הטענות בכאן.

176. והנה, אגב אישור ההסכם ולעניין סעיף 19(ג), אמרו המבקשים כדלקמן:

“אשר לסעיף 19(ג) – ברור כי הסעיף לא חל ביחסים בינינו או בהליכים משפטיים אשר יהיו, אם יהיו, בינינו.”

לאמור, כי כל אבק שמירה על סודיות בוטל על-ידי הצדדים והתובעת בתוכם.

הערת נוספות לסיכומי האישה

177. בוגדנותו של הנתבע אינה מעלה ואינה מורידה לשאלת תוצאת פסק דין זה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תה"ס 17-09-7529 מ. נ' ד. מ.

לפני כבוד השופט ארז שני

178. ניהול משא ומתן על פני ימים (10) אין בו להביא לביטול הסכם, או להעיד כי ההסכם נחתם בבלי דעת.

179. תחושה סובייקטיבית של איום, אין בה די לביטול הסכם, מה גם שעסקינן ב"איום" שהושאר שריר לעולם, ולא מנע מן התובעת לתבוע בכאן.

180. כעולה מן הפרוטוקול אשר אישר את ההסכם, לא חשתי כי התובעת מאוימת, לא מבינה או לא כשירה, להבדיל מעצובה.

181. בין אם התכוון הנתבע לסיטואציה בין אם לאו, אין בכך להביא לביטול ההסכם.

סוף דבר

182. התובענה נדחית.

183. לאור מיצוי ההליכים, היקף החקירות, היקף הסיכומים ושווי התובענה – תישא התובעת בהוצאות הנתבע בסך 50,000 ₪.

184. ניתן היתר פרסום ללא שום פרט מזהה אודות הצדדים.

185. המזכירות תסגור התיק.

ניתן היום, ז' שבט תש"פ, 02 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

ארז שני